

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 9. julija 1890.

Obseg: Dunajski kreolin. — Črtica o kmetovalčevem izobraževanju. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Dunajski kreolin.

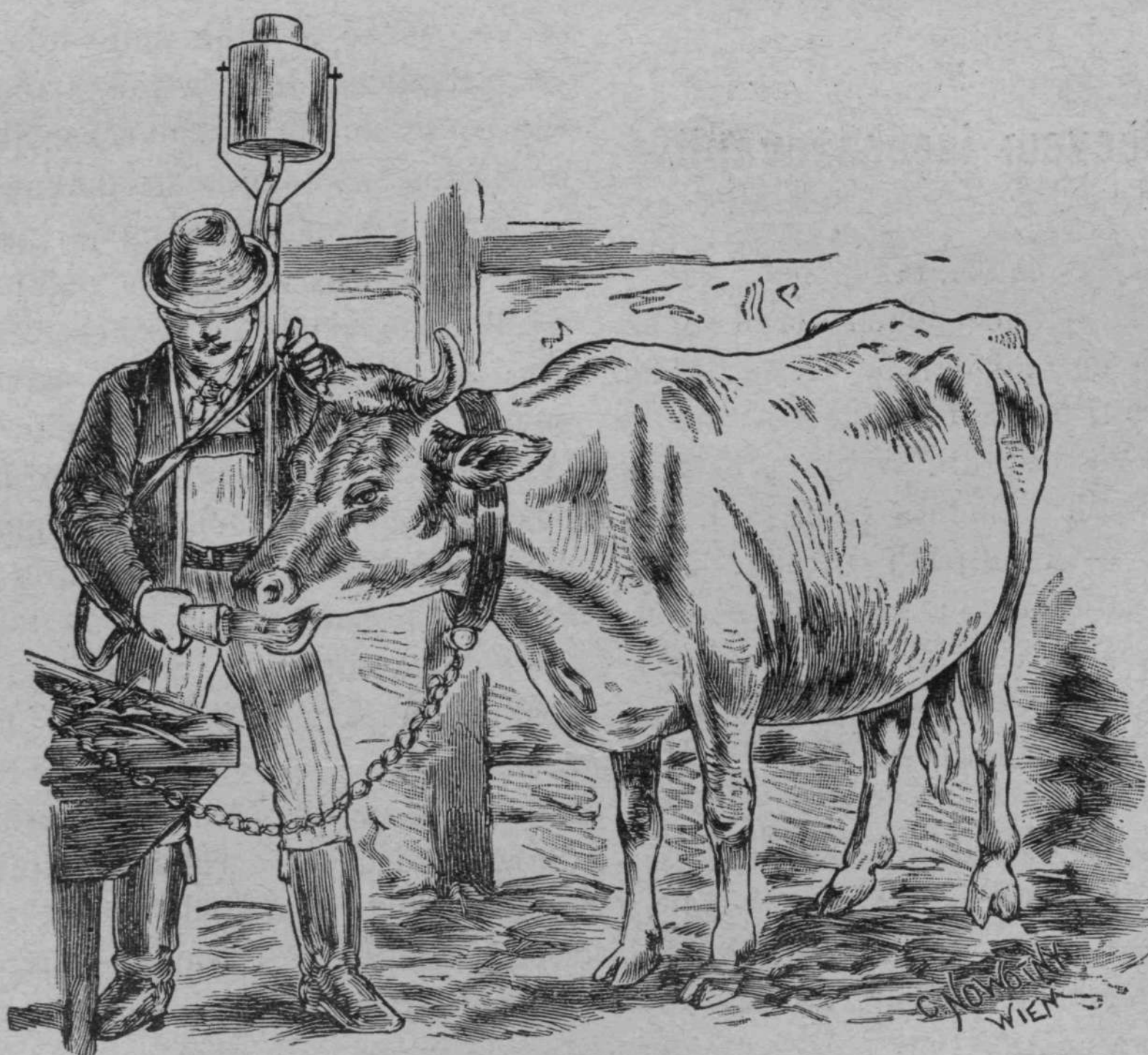
Mnogo najnevarnejših, najsitnejših in najškodljivejših bolezni ĉloveških, domaĉih Źivali in kmetijskih rastlin povzroĉajo razna mala rastlinska ali Źivalska bitja.

Z zatiranjem teh bitij poneha tudi bolezni, in zato se tudi zdravijo take bolezni z zatiranjem zajedalcev rastlinskih in Źivalskih. Iz rastlinstva so zlasti mala bitja z imenom glive, ki so razliĉno velike. Na plesnivem kruhu je plesen skupina gliv, katerih posamezne skoraj s prostim oĉesom vidimo, pa so druge, katerih gre veĉ milijonov v eno kapljico vode. Te glive delajo razne kuŹne bolezni, groznico, prisad na ranah, otrujejo kri i. t. d. Tudi na rastlinah se pokaŹejo glive, ki delajo poljskim rastlinam in sadnemu drevju kvaro razen tega so pa še zajedalci iz Źivalstva, kakor na pr. listne ušice, gosenice, hrošĉki itd. Za pokonĉevanje gliv in raznih škodljivih mrĉesov imamo razna sredstva; ena hvalijo proti tej bolezni, druga proti drugi.

So pa tudi sredstva, katera proti veĉ boleznim, povzroĉenim po glivah itd., pomagajo. Z današnjim ĉlankom pa hoĉemo naše bralce opozoriti na kemijski proizvod, ki je zdravilo proti veĉini gori napominanih bolezni in katerega moĉno hvalijo. To sredstvo je dunajski kreolin, o katerem pa še toliko rajši pišemo, ker ga je iznašel in ga izdeluje naš rojak gospod kemik Fr. Zmerzlikar v Deutsch-Wagramu na Dolenjem-Avstrijskem.

Dunajski kreolin, pomešan z vodo, z imenom kreolinova voda, ali pa v obliki mazila, mila i. t. d., je nekako splošno sredstvo proti mnogim boleznim, in zato ga toplo priporoĉamo vsaki hiši.

Ako pomešaš na en liter vode 10 do 20 kapljic kreolina, dobiš kreolinovo vodo, ki je za zdravljenje ran, prisadov, gnojnin itd., t. j. povsod tam, koder drugaĉe rabijo vodo, jesih, arniko, led itd. Ta voda je tudi proti raznim koŹnim boleznim ter prepreĉi, da ne izpadajo lasje, pomaga proti potanju nog, razpokanju koŹe vsled mraza, sluŹi za izpiranje ust i. t. d. ter prepreĉi zlasti obolenje za kuŹnimi boleznimi.

Podoba 1.

V kmetijstvu je pa kreolin posebno velike važnosti, ker moremo z njim preprečiti marsikatero nesrečo, zlasti pri domači živini.

Če primešiš enemu litru vode 2 do 3 navadne žlice kreolina, dobiš vodo, ki gotovo prepreči ali pa ozdravi kužno bolezen v gobci in na parkljih. Gospod Zmerzlikar je izumil pravo, katero kaže podoba 2. in ki služi za izpiranje živalskega gobca ob gori omenjeni bolezni in tudi ob drugih. Podoba 1. kaže, kako se s tako pripravo in s kreolinovo vodo izpira živini gobec in nosnice.

Kreolin služi nadalje proti perečemu ognju pri prasičih, proti vraničnemu prisadu, proti garjam in grintam na živini.

Kreolinova voda pomori in prežene razne mrčese, kakor uši, klope, krpele, muhe, in živali, umivane s kreolinovo vodo, so varne muh, komarjev, brencljev, uši, bolh i. t. d.

Razen navedene porabe je še mnogo drugih koristi, in mi toplo priporočamo, da si naši gospodarji naroče kreolina, s katerim ob enem dobe obširen navod, kako je rabiti kreolin proti raznim boleznim. Naslov je: Fr. Zmerzlikar in Deutsch-Wagram bei Wien.

Podoba 2.

Črtica o kmetovalčevem izobraževanju.

(Dalje).

Nič ne oživi in ne olajša pouka tako, zelo, kakor če ima človek stvar, o kateri se hoče poučiti pred seboj, da si jo lahko po volji in potrebi ogleda. Kmetijskim društvom prvi namen mora biti pouk. Popolnoma umevno je torej, da bi bile nekatere zbirke v društvenih prostorih prav potrebne. Zbirke različnih kamenin in iz njih nastalih zemelj, dalje rastlin — kmetijskih in škodljivih, živali — škodljivih in vsaj manj znanih koristnih semen, krmil, umetnih gnojil, opek, orodja in strojev (modelov), podob, načrtov — in druge take zbirke dajale bi kmetovalcem lepo priliko, da bi seznanjali se vsestranski s svojo stroko.

Mislil bi kdo, da je vse to pač pretirana domišljija, da kaj takega oživotvoriti ni mogoče, da bi vse skupaj preveč stalo itd. Toda po dobrem premisleku vidi se vsa reč drugačna. „Vsak začetek je težak“. Začeto delo pa se z dobro voljo in vztrajnostjo tudi srečno dovrši. Ako bi kmetovalci kakega kraja ustanovili društvo ter si omislili potrebnih prostorov, prišlo bi polagoma tudi drugo. Ta prinese nekaj, oni kaj drugega; ta daruje semen, oni knjig, tretji podob itd. Kar bi ne bilo moči doma in od drugih dobrih ljudi dobiti zastonj, to bi pa

polagoma nakupil. Ravna je se po pregovoru: „zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača,“ nabrali bi sčasoma brez hudih stroškov prav lepih zbirk.

Prav primerno bi bilo, če bi bili društveni prostori blizu šol, ali še bolje, pod eno streho z njimi, in sicer ravno zaradi zbirk, katere naj bi smeli tudi učitelji rabiti pri pouku. Tudi bi otroci lahko popolnjevali nekatere zbirke (živali, rastline.) Tako bi se precej prihranilo. Naš šolski zakon sicer pravi, naj bodo šole kolikor moči osamljene, vendar bi se na ta način, da se napravi na enem konci poslopja šola, sredi njega prostori za zbirke (učila) in knjižnico, na drugem konci pa društveni prostori s svojim vhodom, ravnale pravilno, in ker se takrat, ko se poučujejo otroci, odrasli sploh ne utegnejo shajati, ni govoriti o kakem motenju med poukom. Sicer bi pa bilo vse poslopje „ljudska učilnica“ — na enem konci za mladino, na drugem za odrasle ljudi.

Priporočila vreden zdi se mi tudi društven vrt, kateri bi pod dobrim vodstvom služil za nekatere poskuse in, ako bi bilo treba, za društveno drevesnico, ali sploh v namene, krajevnim razmeram primerne.

Društva posameznih krajev združila bi se v okrožja, tako da bi bili podobni kraji v enem okrožju. Po deželah, koder imajo po več kmetijskih popotnih učiteljev, bila bi taka razdelitev posebno ugodna. Vsak kmetijski učitelj vodil bi po eno ali več okrožij. Poučeval bi, kar bi želela društva in kakor bi se mu zdelo primerno. Posredoval bi pa tudi o društvenih rečeh svojega okrožja pri viših oblastvih. Tako bi se glavnemu odboru kmetijske družbe zelo olajšalo delo.

Različna društva imajo tudi različne namene, vendar se za blaginjo človeško delujoča društva skladajo po svojem namenu v tri glavne skupine:

- 1.) v društva, kojim je glavni namen pouk,
- 2.) v društva, katera delajo na to, da kar najbolje moči uredi dejanske razmere, in
- 3.) v društva, katera skrbijo za pouk in gmotno pomoč. K tretji skupini spadajo tudi kmetijska društva, ki skrbijo za pouk, pa tudi za sredstva, kolikor jim dopuščajo denarne moči. Ker je gmotna stran v obče slaba, ne bode napačno, ako omenim nekoliko tudi dejanskih splošnih razmer, ki so ravno tolikega pomena za kmetijstvo, kolikoršnega tudi za druge stanove. Saj so posledica ljudskega izobraženja, narodnega in državnega razvitka.

Sedanje socijalne razmere nikakor niso zdrave. Človeške družbe ogromna večina — stanovi, ki so kot pridelovalci pač najbolj vredni zdravega razvitka in dobrega gmotnega stanja — mora se boriti z bedo in mnogokrat tudi z nevrednim poniževanjem. Vedni upori delavski svedočijo nam zadostno, kako kipi po teh stanovih vsled neznosnega stanja. Žalibog so poskusi, da bi se osvobodili teh neljubih razmer, mnogokrat napačni. Nevedno, po boljši bodočnosti hrepeneče ljudstvo želja in s slastjo poslušajo strastne govore svojih voditeljev-zapeljivcev, kateri pa delajo le v svojo korist toliko